

Panda & andere schatten

Jaap Cové

Panda & andere schatten

BraveNewBooks

Omslag: ietsmetpalmen@gmail.com

Foto front cover: Margo Nijhuis

ISBN: 9789464485455

Hij rilde bij de gedachte aan dat woord. Levensbelang. Hij wist dat dat iets heel bijzonders was, iets wat maar weinig dingen waren.

Toon Tellegen

Lua & Estrela, januari 2015

De oude Subaru glijdt door de heuvels van La Segària. Ik ben het dorp Sagra gepasseerd en ga over de slingerweg geleidelijk omhoog. Op de achterbank zitten mijn poezen, Lua en Estrela, ieder in haar eigen draagmand. Estrela is stil, Lua miauwt klaaglijk. Ik heb al mijn aandacht nodig voor de weg. Het regent hard. Spaanse winters kunnen vies zijn. We rijden langs zwartgeblakerde boomstronken met ontspruitend nieuw groen ertussen - restanten van de bosbrand een jaar eerder - waarna de begroeiing weer normaal wordt. Struiken en pijnbomen tussen grijze rotsen. Op de kam aangekomen, zie ik het volgende dal voor mij uitgespreid liggen onder een loodgrijze lucht. We dalen af naar Pego, waar de kattenopvang is.

Bijna een jaar ben ik bezig geweest om nieuw onderdak te vinden voor mijn kinderen, want dat zijn ze voor me. Ik heb altijd alles over voor mijn huisdieren - waartoe ook Moos behoort, mijn driejarige labradormix - maar ik kan niet langer voor ze zorgen. Dat is een kutexcuus, en ik weet het. Het is de enige manier om mijn beslissing voor mezelf goed te praten, mijn geweten te sussen. Want dit is een bewuste keuze. Ik ben willens en wetens bezig alles wat me dierbaar is te verliezen.

Niemand wil mijn poezen hebben. Zestien jaar lang heb ik ze verwend, waarvan de eerste zeven in Nederland. Mijn wens is dat ze ergens rustig hun oude dag kunnen slijten, in de Spaanse zon of op een Nederlandse vensterbank, en ik doe een beroep op mijn familie en vriendenkring. Het blijkt te veel gevraagd; bejaarde katten zijn niet geliefd. Ik neem het niemand kwalijk maar ben wel teleurgesteld. Uiteindelijk krijg ik het adres van de kattenopvang in Pego via een vage kennis, een kattenmens. ‘Heus, Ramon, het is een goeie plek. Ik ken Liz, ze is Engelse, ze heeft hart voor de katten. Ze hebben het daar goed.’ Het is januari, en ik zal Spanje in maart verlaten. Er moet iets gebeuren. Ik bel Liz. Ze heeft ruimte.

Eerst ga ik langs om te kijken, zonder mijn poezen. Het is een groot stuk grond met in het midden de opvang, onder aan de bergen van La Segària.

Liz is een geblondeerde Engelse. Ik schat haar van mijn leeftijd, begin vijftig. Ze draagt haar haren in een knot en verontschuldigt zich voor haar slordige voorkomen. ‘Tja, met dit werk heeft het weinig zin om je netjes aan te kleden.’ Ze kijkt me in mijn ogen. ‘Wat is de reden dat je je katten hier wilt onderbrengen?’

‘Ik ga naar Amerika verhuizen. Ze kunnen helaas niet mee,’ zeg ik. ‘Ze zijn te oud, en het is daar een enorm gezeik met regeltjes en zo. Ze mogen niet naar buiten op de plek waar ik naartoe ga.’

‘Oh, wauw, Amerika.’

‘Het zijn echte buitenkatten. Die hou je niet binnen.’ Ik sta niet Liz maar mezelf te overtuigen.

‘Oké. Nou, ze zijn welkom hier.’

De kattenopvang heeft een ruim binnenverblijf met manden en knuffels in alle kleuren van de regenboog. Er is een ruimte met klimpalen en kruipobjecten, en alle katten zien er tevreden uit, kunnen naar buiten wanneer ze willen.

‘We doen er alles aan om een nieuw baasje voor ze te vinden,’ zegt Liz. ‘Zou geen probleem moeten zijn voor huiskatten, dus ik

denk dat ze hier niet lang zullen blijven. Maar ja, ze zijn al een jaartje ouder, hè?’

Op de dag van het afscheid neem ik de poezen mee naar binnen en sluit ze op in de slaapkamer, waar ik de draagmanden eerder al heb neergezet. Het is een uur voor vertrektijd. Gitzwarte Lua, de slimste van de twee, heeft meteen door dat er iets niet in de haak is, negeert mijn stem en klemt haar lijfje tegen de muur. Estrela, de cyper, springt bij me op bed. Ze kijkt me met grote ogen aan en begint hoog te miauwen tussen het luide spinnen door, zoals ze deed toen we nog in Nederland woonden.

Toen hond Moos er drie jaar geleden bij kwam, besloot Estrela dat ze deze pup niet ging accepteren, wat er ook gebeurde. Ze bleef voortaan halsstarrig buiten, weer of geen weer. Mijn geduldige pogingen om de twee aan elkaar te laten wennen door ze samen in één kamer te zetten liepen op niets uit. Estrela bleef grommen en blazen, en Moos was zo klein dat hij er niets van begreep. Nu, zonder Moos in de slaapkamer, is Estrela relaxed als vanouds en begint te kroelen. En vecht ik tegen mijn tranen. Had ik het anders moeten doen? Heb ik haar te weinig aandacht gegeven en Moos te veel?

‘Ik hou van jullie en zal altijd van jullie blijven houden. Ik ga jullie zo missen, maar ik kan jullie niet meenemen. Het is het beste, echt waar.’ Ik wil geloven wat ik tegen mijn poezen zeg. Ik prent me in dat ze naar een goede plek gaan waar ze meer aandacht krijgen dan hier, in dit huis op de berg. Er is hier te veel gebeurd om nog gelukkig te zijn.

Lua sribbelt tegen als ik haar oppak. Gewoonlijk is ze een kroelkont, maar nu blijft ze niet op mijn schoot zitten. Ze duwt zich met vier poten van me af. Estrela is blij dat ze eindelijk weer eens bij me in de slaapkamer is, maar Lua voelt het. Godverdomme.

Moos begint aan de slaapkamerdeur te krabben, wil erbij zijn.

‘Rustig, Moos, ga in je mand.’

Ik hoor hem piepend afdruppen, de trap af.

Dan is het tijd om te gaan. Ik stap nog eens op Lua af, die zich nu makkelijker laat oppakken. Waarschijnlijk omdat ze Moos heeft gehoord. Lua is beste maatjes met Moos, die niks te vertellen heeft bij haar. Ik verberg mijn gezicht in haar zwarte vacht om haar nog een laatste keer te ruiken. ‘Het is het beste, lieverd,’ zeg ik, en ik stop haar in de draagmand. Daarna pak ik Estrela op en doe hetzelfde. Moos springt tegen me op en duwt zijn snuit tegen de draagmanden wanneer ik de poezen één voor één naar buiten breng en ze op de achterbank van de Subaru zet. Estrela blaast nog eens. Lua kijkt gestrest voor zich uit.

In de stromende regen, omringd door blubber en plassen, lijkt de kattenopvang een verwaarloosd bouwsel. Een wolkbreuk in de Costa Blanca is iets om serieus te nemen. Het kan dagen duren voordat de wolken verdwijnen en plaatsmaken voor blauwe lucht. Het is gedurende dat soort dagen dat lekkages in huizen aan het licht komen en men voorgevels barricadeert met wat voorhanden is aan hout en zandzakken omdat het water zich als een rivier door de straten sleurt.

Ik laat de poezen in de auto, snel naar de voordeur en bel aan.

‘Je brengt lekker weer mee,’ zegt Liz.

‘Zeg dat wel,’ antwoord ik. ‘Zal ik ze naar binnen brengen?’

‘Ja, prima.’

Ik pak eerst Estrela op, neem haar haastig mee het gebouw in en keer terug voor Lua. Onder haar draagmand is het nat. Er ligt een plasje op de leren bekleding. Ik steek mijn vinger erin en ruik. Lua heeft geplast van de stress. Juist mijn sterke, wijze kat is degene die de controle is verloren. Zie je wel? Ze weet het, godverdomme. Onderweg naar de voordeur stormt het in mijn hoofd. Wat ben ik in jezusnaam aan het doen?

‘Oké, we zijn er,’ zeg ik tegen Liz. ‘En nu?’

‘Kom maar achter mij aan.’

We lopen door de gang naar één van de binnenverblijven. Liz neemt de draagmanden over.

‘Kijk uit,’ zeg ik. ‘Die is nat. Ze heeft geplast.’

‘Maakt niet uit. Ik maak ze wel schoon.’

Ze opent een deur en sluit hem achter zich, laat mij daar staan. Het gebeurt voordat ik er erg in heb. Ik wil ook geen afscheid meer nemen, want dat heb ik thuis al gedaan. In de gang sta ik door een raam toe te kijken. Lua stapt uit haar draagmand en tigtert langs de muur van het verblijf. Ze verkent meteen de ruimte, waar andere katten haar bekijken vanaf platformpjes op de krabpalen. Estrela gaat op een breed kussen zitten en kijkt rond, met haar rug naar me toe. Toch heb ik het idee dat ik haar beduusdheid kan zien. Ze hebben allebei alleen oog voor hun nieuwe omgeving en lijken geen enkel benul te hebben van hun baasje aan de andere kant van het raam. Ik grijp mijn kans om me om te draaien en weg te lopen. Zo ben ik ze voor, mochten ze ineens op zoek gaan naar mij.

Ik haal diep adem. Deze bezoeking zit erop. Liz komt achter me aan en verzekert me er nogmaals van dat ze het hier goed zullen hebben. Ze denkt dat zulke lieve poezen waarschijnlijk snel nieuwe baasjes vinden.

Ik trek mijn portemonnee. ‘Hier. Alsjeblieft. Voor jou. Zorg alsjeblieft goed voor ze, oké?’ Ik geef Liz vijfhonderd euro, tweehonderdvijftig voor elke poes, alsof hun leven in geld uitgedrukt kan worden.

‘O, wauw!’ Haar ogen worden groot. Daarna is ze zakelijk. ‘Dank je. Dit betekent veel, weet je. We moeten roeien met de riemen die we hebben en kunnen dit goed gebruiken.’

Ik neem afscheid en ga naar mijn auto, waar ik Lua’s plas opdep met wat papieren servetjes. Alle energie stroomt uit mijn lichaam.

Moos hoort me aankomen over het gravelpad, waarin de diepe kuilen nu vol staan met water, en zit gelijk voor de deur te kwispelen met mijn pantoffel in zijn bek. Hij springt tegen me op als ik binnenkom. Ik aai hem met een slap handje. Ik kan hem niet begroeten als anders.

‘Ga maar plassen, Moos. We gaan niet uit in dit tyfusweer.’

Hij loopt een stuk het pad af, doet zijn behoefte en komt snel terug naar binnen - etenstijd. Ik staar buiten nog even de vallei in, waar de regen neerhangt als een gordijn. Het begint al te schemeren. Verderop is er een bliksemschicht. Het duurt nog lang voordat de donder klinkt.

Binnen loop ik linea recta naar de fles whisky in de voorraadkast, schenk mezelf een dubbele in met ijs en staar door het raam naar beneden, waar het zwembad is. De regen klettert op het water. Een van de tuinstoelen is van het terras opgelift door een windvlaag en ligt op de bodem. De muur aan de kopse kant van het terras heeft een nieuwe laag verf nodig; hij is groen uitgeslagen door het vocht. Het is slechts een van de vele onderhoudsklussen op het lijstje. Er moet zoveel gebeuren aan het huis. Ik moet ervan af, dat is het beste. In elk geval is er nu weer een horde genomen. Ik raak gewend aan de pijn van het afscheid nemen. Moos is de volgende.

Panda, december 2011

‘Ik moet jou ook wat vertellen, Ramon.’

We zitten naast elkaar op de bank in ons Spaanse huis. Panda, mijn vriend, draait zich naar me toe. Ik ben terug uit België, waar ik als negenenveertigjarige debutant mijn roman heb gepromoot op de boekenbeurs van Antwerpen. Ik heb zojuist verteld dat ik toch maar mooi in de stand van mijn uitgever stond, dat ik zelfs ben geïnterviewd over mijn boek, dat ik veel heb verkocht. Panda laat me mijn enthousiasme ventileren, en op het moment dat ik de tv aanzet voor het journaal, zet hij die weer uit.

Ik deins terug en bestudeer zijn gezicht. ‘Oké, wat is er?’

‘Ik ben bij de dokter geweest.’

‘O God.’

‘Nee, het is niet ernstig. Ik vond alleen dat ik het nu aan je moest vertellen.’

Dan is het dus wel ernstig, denk ik bij mezelf. Je zet de tv ervoor uit. Ik neem een slok van mijn wijn.

Panda slikt een keer en begint. ‘Ik heb al een tijdlang pijn bij het naar de wc gaan.’

‘Wat, plassen of poepen?’

‘Dat laatste. Afijn, ik ben naar de huisarts gegaan, en hij heeft me onderzocht. Hij zegt dat het hoogstwaarschijnlijk een ingegroeide aambeï is. Dat kan erg pijnlijk zijn.’

‘Oké. En?’ vraag ik, want ik zie aan zijn gezicht dat hij nog niet klaar is.

‘Dat was een opluchting voor me. Ik was bang voor iets anders.’

‘Echt waar?’ Ik leg mijn hand op zijn been.

Hij knikt. ‘Maar geen nood. De dokter heeft me gerustgesteld. Hij gaat het wel nader onderzoeken. Als ik terugkom uit Nederland, weet ik meer.’

Panda staat op het punt om naar Nederland te vertrekken en een week lang Sinterklaas te spelen. Dat is al dertig jaar een passie van hem. Hij is voor velen de echte Sinterklaas. De baard alleen al kost een vermogen. Zijn eigen neus is daarentegen van het juiste formaat: indrukwekkend. Tegenwoordig komt de Sint echt uit Spanje. Tegenwoordig is deze Sint ook al drieënzeventig jaar oud.

Hij is een geweldig acteur met een fotografisch geheugen voor teksten, liederen en gregoriaanse zang. Panda is niet zijn echte naam; het is de naam van een personage dat hij ooit speelde in een toneelstuk, toen ik hem leerde kennen - een zwijgzaam personage, geheel tegen zijn natuur in. Zijn echte naam is George, maar zo heette mijn vader ook, dus zo ging ik hem niet noemen. Panda is een goeie naam voor een knuffelbeer.

‘Nou, dat zal het dan wel zijn,’ zeg ik.

Panda kijkt naar de vloer.

‘Of maak je je zorgen?’

‘Nee joh, welnee.’ Hij staat ineens op met één van zijn geijkte uitspraken. ‘Nou, geen gelul van: ik wist het niet. Ik pak nog een biertje. Jij nog wat?’

Panda vertrekt naar Nederland, en ik word elke ochtend wakker met fijne positieve gedachten over mijn schrijverschap. Toch is er ook steeds iets vaag onaangenaams wat zich opdringt. Wat is er

ook alweer? O ja, ingegroeide aambeï. Gatver. Het blijft de hele week in mijn hoofd rondhangen.

Bommel is dood, waardoor het onaangenaam stil is in huis. Onze zwarte labrador is in juni ingestort, twaalf jaar oud. Nu, een halfjaar later, is de kilte er nog steeds. Bommel is bezweken aan de gevreesde hondenziekte leishmaniasis, die met name voorkomt in het Middellandse Zeegebied. Op een dag zag ik een roze plekje vlak bij zijn neus, waar bijna geen beharing zat. Dat bleek een steek van een zandvlieg, de drager van de parasiet. Wisten wij veel. We kwamen er te laat achter. Een hondenchemokuur hield de verspreiding niet voldoende tegen. Het was een vies goedje dat ik in zijn eten moest doen, waardoor Bommel, die altijd alles in één hap opschrokte, moeite had zijn bak leeg te krijgen.

Toch is twaalf een redelijke leeftijd voor een hond van Bommels formaat, en we hebben zijn prachtige leven gevierd. Nadat ze zijn lichaam in een bestelbus hadden geladen en het gravelpad af waren gereden, liep ik 's avonds voor het slapengaan datzelfde pad af, zoals altijd, maar deze keer zonder mijn hond. Halverwege zag ik dat Lua en Estrela me waren gevolgd, zoals altijd, en naast me door de rozemarijnstruiken sprongen. Ze zochten hun maatje, of ze hadden allang door wat er aan de hand was; ik wist het niet. Ik keek omhoog naar de Melkweg, die hier goed te zien is, en liet de tranen komen. Ik ging op de grond zitten en aaide mijn poezen. Miauwend troostten ze me, één aan elke zijde. Toen wist ik het zeker: de poezen huilden met me mee.

Dit is echt een huis voor een hond. Vanaf driehonderd meter hoogte is er een adembenemend uitzicht over de Middellandse Zee ver weg in het oosten, La Vall de Laguar in het westen en de bergen van La Segària in het noorden. De dichtstbijzijnde bureu wonen vijfhonderd meter verderop. Ons huis ligt helemaal vrij als een

adelaarsnest; met uitzondering van de zuidkant loopt het overal steil naar beneden. Dat is waar we voor vielen toen we het kochten. Het is een klein paradijsje.

Als je een hond hebt, hoef je verder geen beveiliging. Daar denk ik nu mijn partner in Nederland zit opeens weer over na. Niet dat ik bang ben, maar een extra paar oren die geluiden eerder opvangen kunnen geen kwaad. Ik begin te zoeken op internet om te kijken of er in de buurt misschien wat wordt aangeboden. Podenco's - Mediterrane konijnenjachthonden - vind ik geweldig, maar ze worden ons van alle kanten afgeraden omdat hun jachtinstinct te groot zou zijn om ze in toom te houden. Soms, als er jagers rond ons huis bezig zijn, rennen de ranke honden op hun hoge poten links en rechts door onze tuin, hun koppen in de lucht, blaffend en jankend.

Er zijn verhalen over Spanjaarden die hun honden slecht behandelen. Ik weet dat er een stenen gebouw zonder ramen is, onder aan onze berg, waar een groep podenco's zit te wachten tot hun eigenaar ze loslaat voor de jacht. Ik heb ze al meerdere keren horen blaffen en janken als ik voorbijreed met mijn raampje open. Het witte bouwsel ligt ver genoeg van de weg om niet op te vallen, maar sinds ik het weet, kan ik er niet meer normaal langs rijden.

De Sint laat er geen gras over groeien en gaat meteen na terugkomst bij de huisarts langs. 'Hij wil toch dat ik nog een foto laat maken,' zegt Panda. 'Voor de zekerheid. Ik heb een afspraak gemaakt voor volgende week.'

'Als hij het zegt, zal het wel nodig zijn,' antwoord ik.

'Hij denkt nog steeds dat het een ingegroeide aambeï is, dus daar ga ik van uit.'

'Heb je nog pijn?'

Panda knikt. Ik kan zien dat het menens is.

'O lieverd, wat waardeloos.'

‘Ja, het is geen pretje.’

‘Hé, even iets heel anders. Wat zou je ervan denken als we een nieuwe hond nemen?’

‘Zo! Is dat niet wat snel, Ramon?’

‘Ja, misschien wel. Weet je, afgelopen week was het zo stil hier in mijn eentje. Ik vind het toch wel fijn.’

‘Da’s waar. Ik vond het ook stil toen jij in België was. Ik mis Bommel nog steeds.’

Panda, die zijn hele leven niks van honden moest hebben, mist Bommel. Hij was ooit zelfs bang van honden, maar hij scoorde uitgerekend een vriend die er eentje wilde hebben. Toen Bommel er eenmaal was, sloeg het helemaal om. Panda was gek op hem.

‘Nou kijk, ik kwam dit tegen op het internet. Wat vind je ervan?’ Ik laat hem prints zien van een nest zwarte pups, ergens in Torre-vieja, onder Alicante.

‘Ah... Zijn het labradors?’

‘Volgens de eigenaar is het een mix. Eén van de ouders is een zwarte labrador. Ze zien er wel echt uit als labradors, vind je niet?’

‘Ja, ze zijn prachtig.’

‘Het maakt me eigenlijk niet zoveel uit als het geen rashond is. Die zijn doorgaans ook sterker.’

‘Je hebt al besloten, denk ik?’

‘Alleen als jij ermee akkoord gaat. De twee teefjes zijn al verkocht. Er zijn alleen nog reutjes. Kost honderdvijftig euro.’

Panda bekijkt de foto’s nog eens goed. Er verschijnt een glimlach op zijn gezicht. ‘Ik denk dat we het maar moeten doen,’ zegt hij. ‘Het is hier niks zonder hond.’

We omhelzen elkaar zoals we dat al twaalf jaar doen, eindigend met een zoen. Een natuurlijke bevestiging van onze verbintenis.

Albert, Morty & George, februari 1999

Ik heb het helemaal gehad met oudere mannen. Dat nooit meer. Ik haat mijn vreemde voorkeur. Het is alleen maar gecompliceerd; het leidt tot gebroken harten, en ik weet waarover ik het heb. Ik ben inmiddels zesendertig en kan heel goed zonder de goedbedoelde adviezen en erectiestoornissen van de belegen homo. En nog eens gedumpt worden zoals Morty me dumpte is helemaal onnodig.

Albert overlijdt in 1996, nadat hij me heeft geleerd wat het betekent om zielsveel van iemand te houden. We wonen op de Leidsegracht in Amsterdam. Ik ben een gedreven muzikant en studeer aan de universiteit. Hij boetseert beelden. We schelen dertig jaar, dus het is een ongelijke relatie. Toch zijn we gelukkig met elkaar; de liefde is echt. Als de kanker toeslaat, verschrompelt hij in anderhalf jaar tot een magere schim. Ik ben al die tijd zijn steun en toeverlaat. Overlijden betekent precies dat: een einde aan de afgrijzelijke pijn. Hij sterft aan de morfiepomp. Hij is pas drieënzestig.

Het kost me twee jaar om het te verwerken. De dood is niet eerder zo dichtbij geweest. De wetenschap dat ik Albert nooit meer